

L'Institut d'Estudis Catalans i Andorra

Àngels MACH i BUCH

Actualment l'Institut d'Estudis Catalans manté dos convenis de continuïtat amb el Principat d'Andorra: un acord marc amb l'Institut d'Estudis Andorrans, institució que presideix el ministre d'Educació i Ensenyament Superior del Govern d'Andorra, que va ser signat el 1998 pel ministre de Cultura, Pere Canturri, arran de l'exposició itinerant dels 90 anys de l'IEC que va viatjar a Andorra, a Madrid i a l'Alguer; i un conveni marc de reconeixement i de cooperació amb la Societat Andorrana de Ciències, societat científica reconeguda com associació cultural que té com a missió la divulgació de tot el coneixement i la promoció de la recerca en l'àmbit andorrà, signat el 2010, d'ampliació del conveni del 2004 d'intercanvi de publicacions. També ha signat algun altre conveni específic de caràcter esporàdic amb les mateixes entitats. El 30 de març del 2005 l'IEC va signar un conveni amb el Govern d'Andorra per al finançament del projecte *l'Atlas lingüístic del domini català*. I el 13-12-2010, amb la SAC per a la publicació del llibre *Recull de conferències 2009: 200 anys de naixement de Darwin i 150 anys de 'L'origen de les espècies' / 4ts Debats de recerca: La llengua catalana i Andorra*.

Antecedents

Per la part de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), que és la que conec i em pertoca, hi ha hagut relació indirecta amb l'IEC per diversos projectes anys enrere, principalment en el camp de la salut a través de la Societat Catalana de Biologia i la Universitat Catalana d'Estiu.

Tot va començar al X Congrés de Metges i Biòlegs de Parla Catalana (CMBLC), dit de la

El Dr. Josep Alsina i Bofill explicant l'homenatge a Fabra al cementiri de Prada

represa perquè, iniciat el 1913, des del novè, de l'any 1936, no n'hi va haver cap més fins al que es va inaugurar a Perpinyà el 23 de setembre del 1976.

El Dr. Josep Alsina i Bofill, aleshores president de l'Institut d'Estudis Catalans (1974-78) i també president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears (ACMCB), va ser el president del X Congrés, i el Dr. Antoni Vilanova i Ortiz, el representant d'Andorra. El metge andorrà havia estat alumne del cirurgià Dr. Joaquim Trias i Pujol, que havia estat president de l'ACMCB (1928-1939) i del VII

Signatura del conveni amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears. Seu social de la SAC a Andorra la Vella, 8 juny 1985. Josep Vilanova, Joaquim Ramis, Meritxell Fiter, Màrius Foz, Imma Mañà i Elisa Muxella. Fotografia realitzada per Antoni Pol

XIII Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, Andorra 10 al 12 novembre 1988. A la taula: Josep Vilanova (president de la SAC), Oriol Casassas (president del congrés), Oriol Ramis i Josep M. Goicoechea (vicepresident per Andorra)

Congrés el 1932, i degà de la facultat de Medicina de l'Hospital Clínic. El Dr. Joaquim Trias, al final de la Guerra Civil, es va exiliar primer a Carcassonna i el 1941 a Andorra, on es va estar fins al 1947 i va poder exercir la seva professió en una petita clínica instal·lada al cap de casa de casa Guillemó junt amb el Dr. Vilanova, que va esdevenir el seu gendre en casar-se amb la seva filla Mercè. El seu nét, el Dr. Josep Vilanova, va ser fundador i el primer president de la SAC.

Amb la signatura del conveni amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, a la seu social de la SAC a Andorra la Vella, el 8 de juny del 1985, la Societat Andorrana de Ciències es va incorporar com a entitat convocant dels CMBLC junt amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, la Societat Catalana de Biologia (filial de l'IEC) i Acció Cultural del País Valencià, a més de propiciar que el XIII Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana es dugués a terme a Andorra del 10 al 12 novembre del 1988. A la fotografia es pot observar el Dr. Josep Vilanova (president de la SAC), Dr. Oriol Casassas (president del congrés), Dr. Oriol Ramis, i Dr. Josep M. Goicoechea (vicepresident per Andorra) durant la presentació del congrés –foto realitzada per Antoni Pol– i l'acte d'inauguració, al Centre de Congressos d'Andorra la Vella (foto CMBLC).

L'estiu del mateix any, la SAC entra al Patronat de l'UCE, el 6 de juliol del 1988, a iniciativa de l'Enric Casassas (que havia sigut president de l'IEC el període 1982-87), aleshores president de l'equip rector de la XX edició de l'UCE, i de Joan Becat,

via Antoni López i Muntanya, amb el Centre de Recerques i d'Estudis Catalans (CREC) de la Universitat de Perpinyà. Després dels dos primers anys, la SAC ha continuat en solitari l'organització cada any de la jornada especialitzada dita Diada Andorrana i la seva publicació en format de llibre imprès, i des de la 21a Diada també en format digital. També s'ha implicat en altres actes i cursos com els d'iniciació als Països Catalans, aquesta Jornada de l'IEC a l'UCE, l'homenatge a Pompeu Fabra al cementiri de Prada, exposicions i cinema, en què ha donat a conèixer diferents aspectes d'Andorra a les edicions de l'UCE.

A iniciativa del president de la Societat Catalana de Química, el Dr. Àngel Messeguer, i atès que un membre de la seva junta directiva era també membre de la junta de la SAC, el Dr. Èric Jover, les dues entitats varen signar un conveni de col·laboració el 27 de març del 2003. De llavors ençà, a més d'una conferència anyal que s'ha anat publicant al recull del cicle de conferències de la SAC, va coproduir la 8a Trobada de joves investigadors dels Països Catalans a Andorra la Vella, del 27 al 29 novembre 2013.

A la tardor de l'any 2003 es va realitzar una sessió de la Societat Catalana de Biologia a Andorra juntament amb dues conferències de dos dels seus membres.

Convenis IEC-SAC

El primer conveni que varen signar l'Institut d'Estudis Catalans i la SAC va ser d'intercanvi de publicacions. El varen signar els seus presidents, Josep Laporte i Antoni Pol, a la Casa de Convalescència el 2 d'abril del 2004. El Dr. Laporte coneixia la SAC perquè va ser president del 11è CMBLC, del 25 al 28 de setembre del 1980, a Reus, amb Josep Vilanova com a vicepresident territorial.

Des d'aleshores, per a les publicacions de la SAC de caràcter més acadèmic es va poder sol·licitar els DOI dels articles amb el prefix de l'IEC, i ser penjades al seu portal de publicacions.

El Dr. Laporte va ser president del 11è CMBLC de 1980, a Reus.

Amb motiu de la mostra itinerant commemorativa del centenari de l'IEC, la

Conveni amb la Societat Catalana de Química, 27 de març del 2003. Àngel Messeguer i Èric Jover

8a Trobada de joves investigadors dels Països Catalans, Andorra la Vella del 27 al 29 novembre 2013

Antoni Pol i el Dr. Josep Laporte en la signatura del conveni de publicacions

Casa de Convalescència, 2 d'abril del 2004. Manuel Pascual, Àngels Mach, Josep Laporte, Antoni Pol i Salvador Alegret

SAC va col·laborar en la ubicació al claustre dels Miralls del santuari de Meritxell, i atès que el lema de l'any escollit per al cicle de conferències va ser aquesta efemèride, es va convidar el president de l'IEC, Salvador Giner, a pronunciar una conferència a l'entorn de les funcions de les acadèmies.

Paral·lelament, el 22 de febrer del 2008 la SAC va entrar a formar part de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, com a membre número 117. Aquesta institució té la seu en un local de l'IEC. En el marc de la col·laboració amb la CCEPC i l'Institut Ramon Muntaner, del 13 al 15 de maig del 2011 la SAC va organitzar la 7a edició de la trobada de Centres d'estudis de recerca local, Recercat, a Escaldes-Engordany, capital de la cultura catalana 2011, junt amb l'Institut Ramon Muntaner i la CCEPC.

Inauguració de l'exposició del centenari de l'IEC a Meritxell, el dia 7 de juny del 2007, amb Salvador Giner (president 2005-2013); el ministre de Cultura, Juli Minoves, i la cònsol menor de Canillo, Mònica Bonell

Membres dels centres d'estudis, de l'Institut Ramon Muntaner i de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana a l'envelat del 7è Recercat, a Escaldes-Engordany el 2011

Després de diversos intents de signatura d'un conveni de col·laboració ampli amb propostes per part de la SAC i desitjos per part de l'IEC, reconeixent ambdues entitats la seva afinitat i motivacions, finalment els presidents, Salvador Giner i Àngels Mach, varen signar el conveni vigent actualment, a la Casa de Convalescència el 2 de juny del 2010.

El 8 d'abril del 2011, la reunió de la secció de Filosofia i Ciències Socials, itinerant, es va realitzar a Andorra la Vella, a la sala Aria del Centre de Congressos d'Andorra la Vella, amb conferències sobre economia (Jordi Alcobé), llengua (Joan Sans), política exterior (Meritxell Mateu) i cultura (Josep Dallerès, síndic general), amb un concert previ el vespre abans a l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella a càrrec d'alumnes del centre.

Arran de la coneixença amb el president de la secció, Josep González-Agàpito, i amb el president de la Societat d'Història de l'Educació dels Països Catalans, Salomó Marquès, la SAC va col·laborar en la realització de les XX Jornades d'Història de l'Educació a Andorra, del 7 al 9 novembre 2012, al cap de casa de Casa de la Vall, seu del Consell General, que per primera vegada autoritzava un acte de la societat civil en aquesta institució, i tenint en compte que havia estat escola antigament. La conferència inaugural va anar a càrrec de la ministra d'Educació, Roser Suñé, i de la consellera general i exministra d'Educació Roser Bastida, al vestíbul del nou edifici del Consell General.

Signatura del conveni amb l'IEC, el 2 de juny del 2010. Antoni Pol, Èric Jover, Ricard Guerrero, Salvador Giner i Àngels Mach

Reunió itinerant de la secció de Filosofia i Ciències Socials realitzada a Andorra la Vella el 2011

Roser Suñé i Roser Bastida en la conferència inaugural

XX Jornades d'Història de l'Educació, Andorra la Vella, del 7 al 9 novembre 2012, a la seu del Consell General

El conveni signat per la SAC amb l'IEC i Amics de l'UCE el 19 de juny del 2008, per a la segona fase de les obres del Centre Transfronterer d'Estudis Pau Casals - Alberg Vall Roc, per al qual es va sol·licitar un ajut europeu POCTEFA, va arribar a la inauguració del centre, el 9 d'abril del 2015. La SAC hi va desenvolupar, amb altres entitats, entre les quals el Casal del Conflent, les 12es Trobades Culturals Pirinenques el 25 d'octubre del 2015, registrada com a primera activitat realitzada al centre.

Balanc

En què ha beneficiat la SAC estar convenionada amb l'IEC?

En aquests anys s'ha rebut un ajut per a l'edició de quatre publicacions: tres llibres *Recull de conferències* (2008-2009-2012/2013) i un llibre de la Diada Andorrana a l'UCE (23a, 2010), d'un 5% del total de l'import de les quatre edicions. Tenint en compte que una de les prioritats de l'IEC ha estat sempre la publicació de treballs

Inauguració del Centre
Transfronterer d'Estudis
Pau Casals - Alberg Vall Roc

científics, el suport a l'edició hauria de ser més decidit i intens.

De les quatre publicacions anuals i una bianual que ha editat la SAC, a partir del 2010 (*Recull de conferències i Debats de recerca 2008 a 2013*, 13es a 19es Jornades, 22a a 27a Diada Andorrana, *Papers de recerca històrica* núm. 1 a 7, i 10es *Trobades Culturals Pirinenques*) hi consten 589 articles amb DOI en 25 llibres digitalitzats, 24 llibres es troben penjats al portal de publicacions de l'IEC i 3 estan pendents de catalogar.

En aquests anys una quarantena de membres de l'IEC han impartit conferències per la SAC (de 310 conferenciants).

Més de setanta membres numeraris i corresponents han realitzat estudis, o participat en actes, per a Andorra: Antoni Grieria, Miquel Coll i Alentorn, Josep Alsina i Bofill, Josep Laporte i Salas, Antoni Badia i Margarit, Miquel Batllori, Philippe Wolff, Federico Mayor Zaragoza, Joan Massagué, Antoni Trias Pujol, Pere Pujol Tubau, Joan Triadú, Albert Manent, Joan Veny Clar, Cebrià Baraut, Ferran Valls i Taberner, Lluís Figa Faura, Lluís Solé i Sabarís, Oriol de Bolós Capdevila, Ramon Folch, Màrius Foz, Josep Enric Llebot, Martí Boada, Juli Peretó, Salvador Llobet, Enric Casassas, Oriol Casassas, Carles Gasòliba, Josep M. Terricabras, Josep Egozcue, Joan Veny, Pompeu Fabra, Joan Vilà- Valentí, Josep Vallverdú, Francesc Vallverdú, Ramon Sistac, Jaume Cabré, Salvador Alegret, Alfred Giner-Sorolla, Jordi Sarsanedas, Joan Becat, Xavier Barral, Antoni Lloret, Ricard Guerrero, Jaume Bertranpetit, Salvador Giner, Joandomènec Ros, Francesc Asensi, Lídia Rabassa, Ramon Margalef, Joan Martí Castell, Joaquim Torres Pla, Francesc Badia, Isidre Bartumeu, Josep M. Bricall, Joan Ainaud i de Lasarte, Manuel Esteller, Pilar González Duarte, Joan Grimalt, Joan Josep Guinovart, Joan Ramon Laporte, Àngel Messeguer, Joan Nogué, Isidre Molas, Carles Viver i Pi-Sunyer, Màrius Serra, Jaume Reventós Puigjaner, Enric Pujol

Casademont, Jean-Auguste Brutails, Martina Camiade, Pere Puigdomènech, Josep Puig i Cadafalch, Àngel Llàcer, Salomó Marquès, entre d'altres.

Fins ara tres andorrans són membres corresponents de l'IEC: Lídia Rabassa en la Secció Filològica (28-2-2006), i Francesc Badia i Isidre Bartumeu en la Secció de Filosofia i Ciències Socials (18-3-2013). A Andorra hi ha altres candidats amb mèrits suficients per ser escollits.

La SAC ha estat *partner* dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, d'actes diversos de l'IEC i les seves filials (SCQ, SCB, SHEPC), de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu, del Centre Transfronterer d'Estudis Pau Casals Vall Roc i de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana.

La internacionalització de l'IEC

A partir dels anys 80 va haver-hi contactes entre l'IEC i les principals institucions acadèmiques de les Illes Balears i el País Valencià per intensificar les relacions. Un dels aspectes d'interès per a l'IEC va ser la possibilitat d'obrir delegacions en qualsevol punt dels Països Catalans, inclosos la Catalunya Nord, l'Alguer i àdhuc el Principat d'Andorra. Actualment l'IEC té sis delegacions territorials: a la Universitat de Perpinyà Via Domícia (16 març 1999 i juny 2011), al Centre Municipal de Cultura a Castelló de la Plana (2001), a la Universitat de Lleida (8 novembre 2005) i a la Universitat d'Alacant (2 novembre 2005). A València no té seu pròpia però les activitats es realitzen a l'Espai Ciències, dins l'edifici Octubre Centre de Cultura Contemporània, i Juli Peretó n'és el delegat, i a Palma de Mallorca el delegat és Damià Pons i tampoc no té seu pròpia.

En el conveni signat, l'IEC reconeix la SAC com l'associació científica i cultural privada de referència en el territori del Principat d'Andorra per a la divulgació del coneixement i el foment de la recerca, i la SAC reconeix l'IEC com l'acadèmia de les ciències i les humanitats de referència per al conjunt del territori dels països de llengua i cultura catalanes. A més, ambdues entitats es van comprometre a treballar estretament en el desenvolupament dels objectius científics, tecnològics i humanístics en l'àmbit dels espais d'actuació nacionals respectius i arreu del món.

Àngels Mach i Buch,

presidenta de la SAC i patró de la Fundació UCE

Nota

Acte realitzat el 20 d'agost del 2015 dins la XI Jornada de l'Institut de Estudis Catalans a l'UCE de Prada: L'IEC, acadèmia nacional de Catalunya i dels Països Catalans